

Forfatter: Knudsen-Hjortø, Knud

Titel: Udrag fra Folk

Citation: Knudsen-Hjortø, Knud: "Folk", i Knudsen-Hjortø, Knud: *Folk*, 1903, s. 25. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-hjort_03-shoot-idm140364984894848/facsimile.pdf (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Folk

Hørslev stod og så ud ad vinduet, mens han nok en gang gennemgik byen i tankerne. Så huskede han på eleverne, og han gik op på katedret og holdt et foredrag om virkelighedsskildring i dansk litteratur. Begyndte med Holberg. Den mand, der kaldes den danske litteraturs fader, han foragtede fantasi og kendte intet andet forbillede for sin digtning end det virkelige liv, og han hader i »Erasmus Montanus« vist, hvor værdiløst det menneske er, som lever uden for det virkelige liv, og han kom flere gange tilbage til det æmne. Og Holbergs samtid forstod ham og beundrede ham, men den næste slægt søgte op i luften til fantasi, for det er en underlig svaghed ved menneskene, at de ikke ret længe ad gangen kan holde det ud nede ved jorden, de skal til værs, og dér er det netop, at det altid ender galt. Det blev Wessels sag atter at hale dem et stykke nedad mod den sunde fornuft, der står på jorden og tit må døje megen foragt af oppustede drømme-balloner, der svæver omkring i noget, som med et rosende udtryk kaldes æteren, men alligevel ender det altid med et tarveligt neddump på den foragtede jord. Vi ser derefter virkeligheden blive genskabt i overnaturlig størrelse af Oehlenschläger, men i hvilken retning vil udviklingen gå, nærmere imod livet og naturen eller bort fra dem? Dér kommer Ingemann. I ham samler sig som i en byld, hele romantikkens had til virkeligheden; han har lukket øjnene og stoppet ørene og maser fuldstændig løvøst omkring i et næsten luftomt rum; han er nået højt, kan man sige. Først på sine gamle dage har han set — det som man kalder set — en kornmark, en snegl, fugle, blomster og ganske enkelte andre ting. Den vej går udviklingen: op i det blå; næsten ingen holder igen. Christian Winther kender naturen, det er en stor ting, men han aner næsten intet om menneskene; Paludan-Müller skal derimod være menneskekender i realistisk forstand, men han befandt sig øjensynlig bedst i højden

— og i dybden, en dybde, som ret ofte forekommer os temmelig fladbundet. Og hvad det realistiske angår, så må vi lægge mærke til, at han foragtede virkeligheden. Foragt har inspireret ham »Adam Homo«; man har indtrykket af, at han skildrede sin helt så nøje for bedre at få lejlighed til at hane ham. Alt, hvad der er nogenlunde levende i »Adam Homo«, det er foragteligt; de sympatiske personer er livløse. Men den sande realist foragter ikke realiteten; Paludan-Müller er intet andet end et romantisk overmenneske, der står på poesiens bjærg — i tanken i alt fald -- og kaster et hånligt blik ned på virkeligheden.

Det forstod samtiden også meget godt; virkeligheden er kun foragtelig, og så digtede de eller fulgte deres digtere, videre op i det tynde blå, og det er derfor ikke underligt, at vi endte med en blegsot som Molbechs og Thomas Langes.

Men der er en mand, som må nævnes for sig, den eneste virkelige jordbeboer i datidens litteratur, det er Poul Møller. Han har vist aldrig haft noget tilfælde af romantisk tyndlufts-delirium; han er desuden et eksempel på — og vi kan virkelig trænge til sådan et eksempel —, at man godt kan være en udmærket digter, fordi man er et udmærket hoved. Han forstod mennesket som ingen anden dansk forfatter, og han behøvede ikke foragten som spore; det, der drev ham, var den brede, menneskelige interesse; han var ikke den hovne æstetiker, der tror, at spot er dybsind; at han er menneskekendskab. Han kunde ha giet os sin tids mennesker, men tragisk nok: det var studiet af uvirkelighed, der optog ham, og da han havde arbejdet sig ud deraf, døde han. Poul Møllers død er den største tragedie i den danske litteratur. Han kunde ha ført samtiden tilbage til den tabte virkelighed og dannet en bro over til den litteratur, der skulde komme. I stedet for har vi sådanne skrøbelige overgangs-